

Centrum sociálních služeb Bohumín, příspěvková organizace
Masarykova 365, Bohumín - Nový Bohumín, 735 81

PROTOKOL SEXUALITY

Účinnost od 1. 4. 2025

Obsah:

1. Úvod
2. Postoj organizace k sexualitě
3. Vysvětlení pojmů
4. Osa zapojení pracovníků do práce se sexualitou
5. Postavení sexuálního důvěrníka v organizaci
6. Kontakty na další odborníky

Určeno službám: **STD Klíček**
DS Domovinka
CHB

1. ÚVOD

Sociálně terapeutické dílny Klíček, Denní stacionář Domovinka a Chráněné bydlení, poskytující sociální služby pod hlavičkou Centra sociálních služeb Bohumín, zajišťují podporu osobám s mentálním handicapem a přidruženým kombinovaným postižením. Uživatelé služeb jsou dospělí lidé, kteří mají různá přání a potřeby. Jejich potřeby respektujeme v plné výši, včetně oblasti sexuality a intimity.

"Sexualita je nedílnou součástí osobnosti každého člověka. Její plné rozvinutí je podmíněno naplněním základních lidských potřeb, jako je touha po navázání kontaktu, intimitě, citovém vyjádření, potěšení, něžnosti a lásky. Plný rozvoj sexuality je základem osobního, mezilidského a společenského štěstí. Sexuální práva jsou všeobecnými lidskými právy založenými na základní svobodě, důstojnosti a rovnosti všech lidí."

(Deklarace sexuálních práv podle World Association for Sexual Health z roku 1999)

2. POSTOJ ORGANIZACE K SEXUALITĚ

Sexualita je vnímána jako celkové vyjádření pohlaví a identity jedince, a to například skrze úpravu vzhledu, výběr účesu a oblečení, péči o osobní hygienu a podobně. Se sexualitou jsou spojeny také lidské vztahy, a to jak partnerské, tak přátelské.

Respektujeme práva našich uživatelů – právo na sexuální svobodu, právo na prožívání vlastní sexuality a sexuální rozkoše, právo na sebeurčení, právo na informace o sexualitě, právo na sexuální rovnost, právo na soukromí, právo na sexuální zdraví, právo svobodně se stýkat, právo na svobodná a odpovědná sexuální rozhodnutí, právo na bezpečnost těla a tělesné sexuality. Naší snahou je pomoci uživatelům služeb prožít vztahy a sexualitu způsobem, který si sami zvolí a který jim vyhovuje – vždy při zohlednění zájmů a práv ostatních osob. Důležitou součástí podpory uživatelů je proto také posílení jejich schopnosti rozpoznání důsledků jejich sexuální aktivity a obranyschopnosti vůči všem formám sexuálního zneužívání a posílení jejich právního povědomí.

Pracovníci organizace jsou povinni respektovat sexualitu uživatelů, nesmí se dopouštět diskriminace s ohledem na gender či sexuální orientaci. Situace týkající se uživatelů musí pracovníci hodnotit podle sociálních a zákonných norem, nikoli svých osobních postojů a hodnot.

3. VYSVĚTLENÍ POJMŮ

Respekt

Respektujeme, že každý člověk má sexuální potřeby.

Respektujeme všechny formy sexuality.

Formy sexuality

Jsou člověku dané a nelze je nijak změnit. Existují různé formy sexuality (heterosexuální, homosexuální a jiné).

Projevy sexuality

Jedná se o způsoby vyjádření sexuality, které mají stanovené hranice v každé společnosti. Některé projevy sexuality jsou nezákonné a nelze je tolerovat, např. zneužívání dětí jako projev pedofilní formy sexuality. Respektujeme, že se člověk narodí s nějakou formou sexuality, ale netolerujeme už konkrétní projevy jeho chování za hranicí zákona.

Intimita

Hranice intimity jsou u každého člověka individuální, proto je potřeba je poznat a respektovat. Do intimních zón uživatele vstupují pracovníci pouze při nezbytných úkonech, jako je např. hygiena, oblékání, manipulace na invalidním vozíku apod., vždy jen pokud je to nutné, po nejkratší nutnou dobu a s respektem k pocitům a přáním uživatele.

Sex

Jedna ze základních lidských potřeb. Zahrnuje širokou oblast lidského chování od komunikace přes dotek až po sexuální styk.

Důvěra

Pocit bezpečí ve vztahu.

Láska

Silná pozitivní emoce vůči druhému člověku. Má mnoho podob a projevů.

Bezpečné chování

Podporujeme uživatele ve schopnosti ubránit se obtěžování a vymezit si hranice své intimity.

Sebepojetí

Vnímání sama sebe, např. jako dospělého muže nebo ženy.

Sexuální frustrace

Stav vzniká při dlouhodobém potlačování nebo oddalování sexuálních potřeb. Může se projevovat např. přejídáním, agresí, sebepoškozováním apod.

Příčiny frustrace mohou být různé, např.:

- okolí odmítá respektovat formu sexuality člověka,
- rodiče (nebo pracovníci) odmítají brát své dítě (uživatele) jako dospělého člověka se sexuálními potřebami,
- chybějící kontakt s vrstevníky a s osobami které jedince přitahují, fyzický hendikep, apod.

V případě projevů, které by mohly být vyvolané frustrací, hledají pracovníci cesty k eliminaci problémů – zde vstupuje do jednání kolektiv pracovníků, sexuální důvěrník, opatrovník, rodina, ...

Sexuální deviace

Sexuální chování vybočující ze společenských norem (případně trestné).

Terminologie

Pracovníci organizace užívají při komunikaci s uživatelem taková pojmenování pohlavních orgánů, která si uživatel sám zvolí, a která jsou pro něj srozumitelná. Každý z uživatelů může používat jiné názvy.

4. OSA ZAPOJENÍ PRACOVNÍKŮ DO PRÁCE SE SEXUALITOU

Osa zapojení slouží pracovníkům k ujasnění toho, v jaké oblasti mohou a jsou schopni poskytnout podporu v oblasti sexuality. Pracovníci se pohybují vždy pouze v prostoru 1. a 2. části osy sexuality. Pracovníci jsou minimálně na začátku osy v její 1. části – vždy mají respektující postoj.

ZLOM NA OSE

Poskytování slovní podpory (pracovníci organizace)		Poskytování fyzické asistence (vždy jen specialista v dané oblasti)	
1. část osy	2. část osy	3. část osy	4. část osy
Respekt a komunikace (všichni pracovníci)	Řešení konkrétních zakázek (důvěrník)	Lékaři, specialisté	Sexuální asistence

V roce 2023 prošli všichni pracovníci služeb DS, STD a CHB vzděláním v oblasti práce se sexualitou uživatelů v sociálních službách („Sexualita lidí se zdravotním postižením 1“ a „Sexualita lidí se zdravotním postižením 2“). Je žádoucí, aby každý nově příchozí pracovník absolvoval alespoň základní

školení v oblasti sexuality lidí se zdravotním postižením. V případě potřeby je pracovníkům poskytnuta podpora v podobě možnosti odborných konzultací a supervizí.

Pracovníci organizace poskytují uživatelům podporu v těchto oblastech týkajících se sexuality:

- osvěta uživatelů (prováděná pracovníky organizace),
- řešení konkrétních zakázek (sexuální důvěrník),
- pomoc při osobní hygieně (dle rozsahu konkrétní poskytované služby).

Pracovníci organizace provádějí s uživateli osvětu zejména v těchto oblastech sexuality a intimity:

- uvědomění si vlastní pohlavní identity a sexuální orientace,
- pochopení různých druhů vztahů od přátelských po partnerské,
- menstruace a těhotenství,
- prevence nevhodného sexuálního chování a zneužívání.

Pracovníci mají možnost využít v rámci osvěty pro svou práci publikace v podobě snadného čtení, které vydalo SPMP. Publikace jsou k dispozici u vedoucích služeb.

- Láska, sex a já
- Gynekologická prohlídka
- Sexuální násilí
- Život ženy
- Život muže
- Porod
- Jak na dospívání

Způsob řešení nevhodných projevů sexuality v organizaci:

- V případě nevhodných sexuálních projevů uživatelů ve společných prostorách či na veřejnosti pracovník uživatele upozorní na nepřiměřenost takového chování, případně jej odvede do soukromí.

Příklady nevhodných sexuálních projevů a jejich řešení:

- Intimní rozhovor na veřejnosti – pracovník upozorní uživatele, že taková témata se řeší v soukromí s důvěrnými přáteli.
- Obnažování se před ostatními uživateli či na veřejnosti – pracovník upozorní uživatele, že takové chování mimo soukromé prostory není vhodné.
- Nevhodné sexuální projevy mezi uživateli na veřejnosti – pracovník upozorní uživatele, že takové chování před dalšími lidmi není vhodné, případně je odkáže do soukromých prostor.
- Sexuální obtěžování mezi uživateli – pracovník provede osvětu uživatelů, upozorní obtěžujícího uživatele na nevhodné chování a to, že nemá právo dotýkat se druhé osoby bez jejího souhlasu; pracovník poučí obtěžovaného uživatele, že takové jednání vůči své osobě nemusí akceptovat.
- Sebeukájení na veřejnosti – pracovník upozorní uživatele, že takové chování mimo soukromé prostory není vhodné.
- Ukazování intimních fotek (svých a svých partnerů) na veřejnosti - pracovník upozorní uživatele, že toto jednání není vhodné. Svým jednáním mohou obtěžovat ostatní a porušují tím soukromí svého partnera.

Postup v případě sexuálního zneužívání uživatelů:

- V případě, že pracovník organizace zjistí případ sexuálního zneužití uživatele, je povinen kontaktovat policii. V případě, že došlo ke zranění, přivolá rychlou zdravotnickou pomoc.

Pracovníci organizace mají povinnost:

- řídit se ve vztahu k uživatelům tímto Protokolem,
- zajistit uživatelům prostor pro osobní intimní a sexuální potřeby dle možností a v souladu s rozsahem dané poskytované služby,
- zajistit prostor pro intervenci mezi uživatelem a pracovníkem,
- zasáhnout v případě nevhodných projevů sexuality.

Konkrétní situace nevhodných sexuálních projevů, včetně intervenčních postupů, mají jednotlivé služby specifikovány v rámci standardu č. 2, který konkretizuje Právo na vztahový a sexuální život v rámci zákonných sexuálních norem.

Pracovníci organizace mají právo nastavit si hranice fyzického kontaktu s jednotlivými uživateli. Pracovníci si sami určují, v jaké míře je pro ně fyzický kontakt s klienty (např. poplácání uživatele po rameni jako pochvala, objetí plačícího uživatele) přijatelný a příjemný.

5. POSTAVENÍ SEXUÁLNÍHO DŮVĚRNÍKA V ORGANIZACI

Organizace má svého sexuálního důvěrníka. Jedná se o pracovníka organizace, který:

- je členem skupiny sexuálních důvěrníků Nebud' na nule, z. s.,
- má funkci sexuálního důvěrníka zavedenou ve své pracovní náplni,
- zná cílovou skupinu a citlivě reaguje na její potřeby,
- je zastáncem, že cílem osvěty není potlačovat sexualitu osob s mentálním postižením,
- o svých rozhovorech s uživateli si vede vlastní poznámky,
- dodržuje pravidla mlčenlivosti spojené s výkonem role sexuálního důvěrníka.

Sexuální důvěrník je oprávněn k řešení konkrétní zakázky. Rozumí se tím konkrétní požadavek pro řešení problému uživatele v oblasti sexuality (např. ujasnění si sexuální orientace, vztahová problematika, vysvětlení masturbace formou obrázků).

Hlavní činnosti sexuálního důvěrníka:

- osvěta a individuální konzultace k sexualitě,
- pomoc při řešení vztahových problémů,
- poskytování informací o bezpečné sexualitě.

Důvěrník neřeší případy ohrožující zdraví a život uživatele nebo pracovníka (např. pokud se sexuální fantazie týkají toho, jak sexuálně zneužít jinou osobu, uspokojování se nebezpečnými předměty, sexuální deviace) a jeho okolí. V takovém případě se obrací na specialistu v dané oblasti (např. na sexuologa, gynekologa, apod.), stejně tak při riziku střetu zájmů (např. když sexuální zájem směřuje přímo na pracovníka).

Sexuální důvěrník neposkytuje sexuální asistenci ani nenahrazuje odborníky (sexuolog, psycholog, psychiatr)!!!

6. KONTAKTY NA DALŠÍ ODBORNÍKY

Jsme členy skupiny sexuálních důvěrníků Nebuď na nule, z. s.

NEBUĎ NA NULE, z. s.

Kladská 970/69, 500 03 Hradec Králové

Petr Eisner – individuální konzultace a poradenství (pro pracovníky, uživatele, rodiče)

tel.: [+420 605 445 538](tel:+420605445538)

e-mail: petr.eisner@nebudnanule.cz

Poradna pro vztahy a sexualitu – SPMP ČR

tel: 770 626 202

e-mail: spmp@spmpcr.cz

Sexuologická ambulance - Fakultní nemocnice Ostrava

17. listopadu 1790/5, Ostrava, Poruba

tel: 597 373 802

e-mail: kamila.slezakova@fno.cz

Zařízení klin. psychologie, sexuolog

[Mánesova 3009, 702 00 Moravská Ostrava a Přívoz](#)

tel: 596 126 790

Ambulance psychiatrie a sexuologie - PhDr. MUDr. René Gregor, Ph.D.,

Černá 830, 739 61 Třinec, Staré Město

tel: 558 989 257